

**Návrh textu kapitoly „Ochrana před povodněmi“
pro Závěrečnou zprávu k „Akčnímu programu Labe“ 1996 – 2010
(stav: 30. 3. 2010)**

Ochrana před povodněmi představuje významnou oblast činnosti MKOL. Ačkoli toto téma nebylo původně součástí Akčního programu Labe, záhy si vyžádalo dodatečné zařazení a i s ohledem na povodňové události let 2002 a 2006 se postupně prosadilo mezi priority MKOL.

Poloha států v povodí Labe, kdy horní třetina leží na území České republiky a zásadním způsobem ovlivňuje průběh povodní na zbývajícím úseku Labe procházejícím Spolkovou republikou Německo, vytváří podmínky, za kterých je intenzivní česko-německé spolupráce nepostradatelná.

Nejprve byly zpracovány analýzy vzniku povodní (1996 - 1999) a strategie povodňové ochrany (1998). Dále následovalo zmapování stávající úrovně povodňové ochrany (2000). Na základě těchto dokumentů a se zohledněním zkušeností z katastrofální povodně v srpnu 2002 byl v roce 2003 sestaven Akční plán povodňové ochrany, který je základem česko-německé spolupráce v oblasti realizace ochrany před povodněmi a protipovodňové prevence v povodí Labe.

Hlavními cíli Akčního plánu jsou

- posílení schopnosti krajiny zadržovat vodu v ploše povodí, v korytech toků a v údolních nivách,
- ochrana ohrožených oblastí technickými opatřeními,
- snižování potenciálu škod v ohrožených oblastech především na základě zmapování povodňových rizik,
- zdokonalování předpovědních a hlášených povodňových systémů,
- informovanost a zvyšování povědomí veřejnosti o riziku povodní.

Výsledky realizace Akčního plánu jsou pravidelně vyhodnocovány a zveřejňovány. V srpnu 2009 byla vydána v pořadí již druhá bilance výsledků. Účinnost realizovaných opatření prověřila povodeň na jaře 2006. Manipulací na vodních nádržích na Vltavě a na Ohři se podařilo zabránit souběhu kulminací významných přítoků v horní části povodí Labe. Ochranné hráze podél toku Labe odolaly mimořádně dlouho trvajícím kulminačním vodním stavům.

Při návrhu a realizaci preventivních protipovodňových opatření je usilováno o to, aby tato opatření pokud možno napomáhala i k dosažení dobrého ekologického stavu/potenciálu vodních útvarů v souladu s Rámcovou směrnicí o vodách. Jedná se zejména o vhodné využití a zapojení údolních niv (např. oddálení ochranných hrází od toku) či o zadržování vody v krajině (protierozní opatření, revitalizace drobných vodních toků). Například bylo navrženo 18 možných lokalit pro oddálení ochranných hrází s retenčním územím cca 2750 ha, z toho bylo obnoveno již 570 ha lužní krajiny v důsledku oddálení hrází od toku Labe.

Podobně jako u ostatních přírodních jevů není také před povodněmi absolutní ochrana možná. Pokud rozsah povodní překročí úroveň ochrany, je možné včasným varováním zabránit především ztrátám lidských životů i omezit materiální škody. V těchto případech hraje významnou roli, že se podařilo docílit vysoké úrovně transparentnosti dat o průtocích, stavech vody ve vodních nádržích a aktuálních předpovědích, která jsou volně přístupná odborné i široké veřejnosti na internetu. Společným úsilím bylo možné prodloužit dobu předpovědi v Drážďanech z 36 na 60 hodin.

Nedílnou součástí ochrany před povodněmi je vyhodnocování mimořádných povodňových situací. Byly zpracovány podrobné dokumentace povodní na Labi v srpnu 2002 i na jaře 2006. Kompletní přehled dokumentů zpracovaných MKOL k ochraně před povodněmi je uveden v tabulce 6-1.

Tabulka 6-1: Přehled dokumentů zpracovaných MKOL k ochraně před povodněmi

Strategie povodňové ochrany v povodí Labe	1998
Souhrn analýz hydrologických aspektů vzniku povodní a jejich předpovědi na Labi a jeho hlavních přítocích Vltavě, Ohři, Černém Halštrovu, Mulde, Sále a Havole	2000
Zmapování stávající úrovně povodňové ochrany v povodí Labe	2001
Akční plán povodňové ochrany v povodí Labe	2003
Dokumentace povodně v srpnu 2002 v povodí Labe	2004
První zpráva o plnění „Akčního plánu povodňové ochrany v povodí Labe“ v letech 2003 – 2005	2006
Hydrologické vyhodnocení povodně v povodí Labe na jaře 2006	2007
Druhá zpráva o plnění „Akčního plánu povodňové ochrany v povodí Labe“ v letech 2006 – 2008	2009

Výše uvedené publikace jsou k dispozici na internetové adrese <http://www.ikse-mkol.org/index.php?id=89&L=1>.

MKOL úzce spolupracuje se Společným výzkumným centrem (Joint Research Centre – JRC) Evropské komise v italské Ispře, které od roku 2003 vyvíjí v úzké spolupráci s národními vodoprávními úřady Evropský systém včasného varování před povodněmi (European Flood Alert System - EFAS). Systém EFAS tvoří skupina 25 partnerů, kteří společně spravují kolem 80 % všech velkých mezinárodních povodí v Evropě. Od roku 2005 připravuje systém EFAS každodenní předpovědi povodní, které jsou partnerům od roku 2007 kdykoliv k dispozici v režimu on-line na internetu.

Důležitým stavebním prvkem povodňové prevence je společná kompatibilní datová základna hydrologických charakteristik Labe a jeho významných přítoků. V rámci MKOL jsou každoročně zpracovávány tabulky hodnot průtoků. Na jejich základě je poté možné jednotnými metodikami odvozovat charakteristiky maximálních i minimálních průtoků v podélném profilu Labe. Od roku 2008 je věnována pozornost také malým průtokům, především s ohledem na možné dopady předpokládané změny klimatu.

Dne 26. 11. 2007 vstoupila v platnost Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/60/ES o vyhodnocování a zvládání povodňových rizik. Tato směrnice klade, podobně jako Rámcová směrnice o vodách, důraz na komplexní přístup k ochraně před povodněmi z pohledu celého povodí. Tento princip nabývá na významu zejména u mezinárodních říčních povodí, jakými je i povodí Labe. Dlouholetá intenzivní česko-německá spolupráce v rámci MKOL, která umožnila sestavení společného Akčního plánu povodňové ochrany, jehož realizace úspěšně probíhá již od roku 2003, je dobrým základem pro budoucí naplňování požadavků Povodňové směrnice. Od roku 2007 probíhá v rámci MKOL koordinace úkolů vyplývajících z Povodňové směrnice pro státy v povodí Labe na mezinárodní úrovni.

Se zohledněním požadavků Povodňové směrnice byl příští bilanční termín „Akčního plánu povodňové ochrany v povodí Labe“ stanoven na 31. 12. 2011, čímž byl učiněn první krok na cestě k sjednocování přístupu k zvládání povodňových rizik v povodí Labe s evropským rámcem.